

בבית המשפט העליון

רע"א 5119/17

רע"א 5192/17

רע"א 5195/17

לפני: כבוד הנשיאה א' חיות

המבקשת ברע"א 5119/17: Hewlett Packard Company

המבקשת ברע"א 5192/17: דאטה פול

המבקשת ברע"א 5195/17: טכנו רצף בע"מ

נגד

המשיבים: 1. יהודה עזרא

2. סי.אם.אס קומפיוסנטר בע"מ

בקשות רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 03.05.2017 בת"צ [51324-03-14](#) [פורסם בנבו] אשר ניתנה על ידי כבוד השופט ע' גרוסקופף

בשם המבקשת ברע"א 5119/17: עו"ד יוסי אשכנזי; עו"ד יעל צ'רבנינסקי; עו"ד אור דיסקין

בשם המבקשת ברע"א 5192/17: עו"ד אורטל פוזניאק; עו"ד יורם אסלמן

בשם המבקשת ברע"א 5195/17: עו"ד רחמים פורי

בשם המשיב 1: עו"ד יוני מבורך

בשם המשיבה 2: עו"ד משה זלצר; עו"ד הגר פרכנר

ספרות:

א' דויטש, מעמד הצרכן במשפט (2002)

דניאל פרידמן ואלרן שפירא בר-אור, דיני עשיית עושר ולא במשפט (כרך א, מהד' 3, 2015)

כתבי עת:

עופר גרוסקופף, "התעשרות מנטילת רכוש הזולת", ספר דניאל, (תשס"ח) 761

חקיקה שאוזכרה:

[חוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981: סע' 31\(א\), 31\(א\)](#)

[צו הגנת הצרכן \(סימון טובין\), תשמ"ג-1983](#)

[חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006: סע' 13, 20, 20\(ה\), 1](#)

[חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979](#)

[פקודת הנזיקין \[נוסח חדש\]](#)

מיני-רציו:

* ביהמ"ש העליון אינו מוצא להתערב בהחלטה לאשר תובענה ייצוגית כנגד חברת HP – חברה המייצרת מחסניות דיו למדפסות, וכנגד המשווקות המורשות של המחסניות בישראל בגין הפרת חובת הסימון בעברית על מוצרים שעה שהמידע הרשום על המחסניות לא תורגם לעברית. בין היתר נפסק כי סעיף 31(א) לחוק הגנת הצרכן מקנה לכאורה לצרכן שנפגע מהפרת הוראות חוק הגנת הצרכן זכות לתבוע את העוסק המפר ואינו מגביל זכות זו רק לצרכנים שהתקשרו עם אותו עוסק בעסקה; עם זאת, לגבי אחת המשווקות, התיק הוחזר לביהמ"ש המחוזי על מנת שיכריע בשאלה האם עומדת למשיב עילת תביעה אישית.

* דיון אזרחי – תובענה ייצוגית – אישור תובענה ייצוגית

* דיון אזרחי – תובענה ייצוגית – עילת התביעה

* עשיית עושר ולא במשפט – עילת תביעה – קיומה

* דיון אזרחי – תובענה ייצוגית – הגנת זוטי דברים

* דיון אזרחי – תובענה ייצוגית – חישוב הנזק

* הגנת הצרכן – תובענה ייצוגית – אישורה

* דיון אזרחי – תובענה ייצוגית – שיקולי בית-המשפט

בקשות רשות ערעור על החלטת בימ"ש מחוזי אשר קיבל בקשה לאישור תובענה ייצוגית שהגיש המשיב 1 (להלן: המשיב) נגד המבקשת ברע"א 5119/17 (חברה המייצרת מחסניות דיו למדפסות ולהלן: HP), וכנגד המשווקות המורשות של המחסניות בישראל – המבקשת ברע"א 5192/17 (להלן: דאטה פול) המבקשת ברע"א 5195/17 (להלן: טכנו רצף) והמשיבה 2 (להלן: קומפיוסנטר). רקע: בעבר, היה רשום על גבי מחסניות הדיו פרטי מידע שונים (כגון שם היצרן, מקום הייצור, הוראות השימוש במוצר וכו') בשש שפות שונות אך לא בעברית. בקשת האישור הוגשה בגין הפרת חובת הסימון בעברית על מוצרים.

ביהמ"ש העליון (מפי הנשיאה א' חיות) דחה את בקשות רשות הערעור שהגישו HP וטכנו רצף ואילו בקשת רשות הערעור שהגישה דאטה פול התקבלה בחלקה, מהטעמים הבאים:

ראשית נדחתה טענת המבקשות כי המשיב לא ביקש לתבוע פיצויים בגין אי הנוחות שנגרמה כתוצאה מהפרתה של חובת הסימון ואף לא השבה של טובת ההנאה שצמחה כתוצאה מהפרתה של חובה זו, ולפיכך לא היה מקום להתיר לו לעשות כן. בהקשר זה צוין כי אכן, ככלל, ייטה ביהמ"ש שלא להעלות

מיוזמתו טענות שלא הועלו על ידי הצדדים. ואולם, בנסיבות המקרה דנן נראה כי ההתאמות שביצע ביהמ"ש קמא אינן סטות באופן מהותי מהאמור בבקשת האישור ואין בהן כדי לפגוע בזכויות הדיוניות של HP והמשווקות המורשות. כפי שכבר נפסק בעבר, לביהמ"ש נתונה סמכות רחבה לאשר תובענה ייצוגית בשינויים ולבצע את ההתאמות הנדרשות על מנת "שלא להציב מכשולים דיוניים או אחרים בפני התובע הייצוגי הפוטנציאלי במקרים בהם, על פני הדברים, מהווה התובענה הייצוגית את הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקות שבין הצדדים".

כן נדחתה הטענה כי ביהמ"ש קמא התיר בקביעותו לתבוע פיצויים עונשיים ללא הוכחת נזק. ביהמ"ש קמא קבע מפורשות כי הפיצויים שיוכל המשיב לתבוע מ-HP והמשווקות המורשות יהיו בגין נזק בלתי ממוני שנגרם לכאורה לקבוצה המיוצגת ובשום מקום לא התיר לו לתבוע פיצויים עונשיים ללא הוכחת נזק. העובדה שביהמ"ש קבע כי ניתן לחשב את היקף הפיצוי בהתבסס על שיקולים כגון חומריות והיקפה של הפרת חובת הסימון הנתענת, אין בה כדי לשנות ממסקנה זו. הלכה היא כי "ניתן לקבוע את הנזק בתובענות ייצוגיות בדרכים שונות המיושמות בקשת רחבה של מצבים" וכי "במקרים בהם לא ניתן לחשב את הנזק (אף שאין חולק כי נגרם), קיימת אפשרות לקבוע את סכום הפיצוי גם על דרך האומדנה". עוד נפסק כי סעיף 20 לחוק תובענות ייצוגיות מקנה לביהמ"ש שיקול דעת רחב בבואו לפסוק סעד לטובת הקבוצה המיוצגת ומאפשר לו לקבוע את שוויו והיקפו של הסעד על יסוד מגוון רחב של שיקולים ונתונים. בנוסף על כך, במקרה דנן עניין לנו בנזק לא ממוני אשר המשפט רשאי לקבוע את שיעורו על דרך האומדנה ועל יסוד שורה של שיקולים וביניהם "ניסיון החיים, מבחנים של שכל ישר ומדיניות שיפוטית ראויה". לפיכך, אין עילה להתערב בקריטריונים שקבע ביהמ"ש קמא לצורך כימות הנזק.

כן נדחתה טענת המבקשות כי לא היה מקום לאפשר למשיב לנהל נגדן תובענה ייצוגית בעילה של עשיית עושר ולא במשפט. כידוע, חוק עשיית עושר ולא במשפט, אינו קובע רשימה של מצבים, שבהם מוכרת התעשרות. מעדויות המצהירים מטעם המשווקות המורשות עולה לכאורה כי HP והמשווקות המורשות חסכו בהוצאות הכרוכות בסימון המחסניות בעברית כנדרש בחוק. די בכך כדי לבסס אפשרות סבירה שייקבע כי הן התעשרו שלא כדין וכי עליהן להשיב את טובת ההנאה שצמחה להן כתוצאה מהפרת חובת הסימון לציבור הצרכנים.

כן נדחתה הטענה לפיה הנזק אשר נטען כי נגרם לקבוצה המיוצגת כתוצאה מהפרת חובת הסימון בעברית הוא בבחינת "זוטי דברים". כפי שציין ביהמ"ש קמא, עניין לנו לכאורה בהפרה גורפת ורחבת היקף של חובת הסימון בעברית הקבועה בדין אשר ישנה אפשרות סבירה כי פגעה בקבוצה גדולה של צרכנים. בנסיבות אלו, אין לומר כי עניין לנו ב"זוטי דברים".

לבסוף נדחתה הטענה לפיה חברי הקבוצה אינם רשאים לתבוע את HP והמשווקות המורשות בעילות לפי חוק הגנת הצרכן משום שלא התקשרו עמם בעסקה. סעיף 31(א) לחוק הגנת הצרכן קובע כי "דין מעשה או מחדל בניגוד לפרקים ב', ג', ד' או ד'1 כדין עוולה לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש]" ואילו סעיף 31(א) לחוק הגנת הצרכן קובע כי "הזכות לסעדים בשל עוולה כאמור נתונה לצרכן שנפגע מהעוולה, וכן לעוסק שנפגע, במהלך עסקו, מהטעיה כאמור בסעיף 2". לעמדת ביהמ"ש, סעיף 31(א) הנ"ל מקנה לכאורה לצרכן שנפגע מהפרת הוראות חוק הגנת הצרכן זכות לתבוע את העוסק המפר ואינו מגביל זכות זו רק לצרכנים שהתקשרו עם אותו עוסק בעסקה. פרשנות זו מתיישבת היטב עם תכליתו של חוק הגנת הצרכן שמטרתו להגן על הצרכן בחוזה שבין צדדים לא שווים ולהטיל על "הצד החזק – הספק – חובת הוגנות מוגברת כלפי הצד החלש – הצרכן, כיוון שעל פי טבע הדברים סומכים הצרכנים על ספקים – שלהם המומחיות והניסיון בתחום עיסוקם". פרשנות זו אף מתיישבת לכאורה עם הוראת פרט 1 לתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות המתיר לנהל תובענות ייצוגיות בעניינים שבין עוסק ללקוח וזאת "בין אם התקשרו בעסקה ובין אם לאו".

נותר אפוא להתייחס לטענתה של דאטה פול לפיה לא עומדת למשיב עילת תביעה אישית נגדה. דאטה פול טוענת בהקשר זה כי בתקופה הרלבנטית לבקשת האישור היא לא מכרה מוצרים כלשהם לעוסקים שמהם רכש המשיב את המחסניות שעליהן מבוססת תביעתו האישית. אם יש בטענה זו ממש הרי שמתעורר ספק בשאלה האם עומדת למשיב עילת תביעה אישית נגד דאטה פול. סוגיה זו לא זכתה להתייחסות בהחלטה המאשרת ולפיכך יש לקבל בחלקה את בקשת רשות הערעור שהגישה דאטה פול ולאפשר לה לערער בסוגיה זו ובסוגיה זו בלבד על ההחלטה המאשרת. כמו כן יש לקבל את הערעור במובן זה שהתיק יוחזר לביהמ"ש קמא על מנת שיכריע בשאלה האם עומדת למשיב עילת תביעה אישית נגד דאטה פול.

לא נמצא מקום להידרש ליתר הטענות שהועלו בבקשות רשות הערעור שכן הן אינן מעוררות, על פני הדברים, עילה למתן רשות ערעור.

מטעמים אלו כולם נדחו בקשות רשות הערעור שהגישו HP וטכנו רצף ואילו בקשת רשות הערעור שהגישה דאטה פול התקבלה בחלקה כאמור לעיל.

פסק דין

בקשות רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופט ע' גרוסקופף) בת"צ [51324-03-14](#) [פורסם בנבון] מיום 3.5.2017 אשר קיבל בקשה לאישור תובענה ייצוגית שהגיש המשיב 1 (להלן: המשיב) נגד המבקשות והמשיבה 2.

רקע והחלטת של בית המשפט קמא

1. המבקשת ברע"א 5119/17 (להלן: HP) מייצרת מחסניות דיו למדפסות (להלן: המחסניות). המבקשת ברע"א 5192/17 (להלן: דאטה פול), המבקשת ברע"א 5195/17 (להלן: טכנו רצף) והמשיבה 2 (להלן: קומפיוסנטר) היו בתקופה הרלבנטית המשווקות המורשות של המחסניות בישראל (להלן ביחד: המשווקות המורשות). בעבר נרשמו על גבי אריזותיהן של המחסניות פרטי מידע שונים (כגון שם היצרן, מקום הייצור, הוראות השימוש במוצר וכו') בשש שפות שונות אך לא בעברית. לפיכך, הגיש המשיב בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד HP והמשווקות המורשות בטענה כי התנהלות זו מהווה הפרה של הוראות הדין בנוגע לסימון מוצרים. לאחר הגשתה של בקשת האישור הודיעה HP כי החל מיום 30.9.2015 יסומנו המחסניות הנמכרות בארץ גם בעברית, ועל כן המליץ בית המשפט קמא לצדדים לפנות להליכי גישור. הצדדים פעלו בהתאם להמלצתו של בית המשפט קמא ולאחר שבאו בדברים ביקשו ממנו לאשר הסדר פשרה שגיבשו ביניהם. בקשה זו נדחתה על ידי בית המשפט קמא ביום 10.5.2016 בנימוק כי ההטבה המוצעת לקבוצה במסגרת הסדר הפשרה נמוכה מידי

ואינה משקפת כראוי את הנזק שנגרם לה לכאורה. ההליך הייצוגי המשיך להתנהל וביום 3.5.2017 קיבל בית המשפט קמא את בקשת האישור והתיר למשיב לנהל תובענה ייצוגית נגד HP והמשווקות המורשות.

2. בהחלטתו קבע בית המשפט קמא כי חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981 (להלן: חוק הגנת הצרכן) וצו הגנת הצרכן (סימון טובין), התשמ"ג-1983 מחייבים לרשום על אריזות של מוצרים המשווקים בארץ פרטי מידע מסוימים בעברית. עוד קבע בית המשפט קמא כי הוכח לכאורה שעד יום 30.9.2015, HP והמשווקות המורשות מכרו בארץ מחסניות ללא כיתוב בעברית ולכן ישנה אפשרות סבירה שייקבע כי עליהן לפצות את הצרכנים שרכשו מחסניות באותה התקופה בשל אי הנוחות שנגרמה להם כתוצאה מכך. עם זאת, קבע בית המשפט קמא כי אין לאפשר למשיב לתבוע מ-HP ומהמשווקות המורשות פיצויים בגין פגיעה באוטונומיה. עוד קבע בית המשפט קמא כי הוכח לכאורה כי HP והמשווקות המורשות חסכו בעלויות הכרוכות בסימון המחסניות בהתאם להוראות הדין ולכן ישנה אפשרות סבירה שייקבע כי הן התעשרו שלא כדין על חשבון ציבור הלקוחות. לפיכך קבע בית המשפט קמא כי יש להתיר למשיב לנהל נגד HP והמשווקות המורשות תובענה ייצוגית גם בעילה של עשיית עושר ולא במשפט.

3. בית המשפט קמא דחה את טענתן של HP והמשווקות המורשות לפיה הן לא התעשרו כתוצאה מהפרת חובת הסימון בעברית משום שגם אם היו ממלאות אחר חובה זו הן היו "מגלגלות" את כלל העלויות הכרוכות בכך אל כתפי הצרכנים. כמו כן דחה בית המשפט קמא את הטענה לפיה העובדה ש-HP פעלה כדי לתקן את הפגמים שעליהן הצביע המשיב מצדיקה את דחיית בקשת האישור. זאת, כך נקבע, משום שבמקרה דנן HP והמשווקות המורשות הזיקו לכאורה לציבור הצרכנים על מנת לחסוך בעלויות סימון, ובנסיבות אלו אין להסתפק בתיקון ההפרה. בנוסף על כך קבע בית המשפט קמא כי בענייננו ישנו אינטרס ציבורי לאכוף את הדין בנוגע לסימון מוצרים בעברית ולהרתיע מפני הפרתו ואף מטעם זה אין להסתפק בתיקון ההפרה. עוד קבע בית המשפט קמא כי העובדה ש-HP והמשווקות המורשות אינן מוכרות מחסניות לצרכנים פרטיים ולא מכרו באופן ישיר מחסניות לחברי הקבוצה המיוצגת, אינה מצדיקה לפטור אותן מאחריות. זאת, משום שחובת הסימון בעברית חלה על כל מי שעונה להגדרה של "עוסק" בחוק הגנת הצרכן והגדרה זו רחבה דיה כדי לכלול גם גורמים שלא התקשרו בעסקה עם הצרכן הסופי. כמו כן דחה בית המשפט קמא את

הטענה כי אין להתיר ניהול תובענה ייצוגית במקרה דנן משום שהפגיעה הנטענת בקבוצה שבנדון היא בבחינת זוטי דברים. נקבע כי עניין לנו בהפרה גורפת ורחבת היקף של הדין בנוגע לסימון מוצרים בעברית, אשר יש אינטרס ציבורי חשוב לנהל בעניינה הליך ייצוגי ואין לומר כי מדובר בזוטות שאין להטריד בהן את בית המשפט. בית המשפט קמא הוסיף וקבע כי העובדה שהנזק שנגרם לכל אחד מחברי הקבוצה נגזר ממאפייניו האישיים אף היא אינה עילה לדחייתה של בקשת האישור וכי ניתן לקבוע את גובה הפיצוי שישתלם לקבוצה בגין הפרתה של חובת הסימון בעברית, על פי חומרתה והיקפה של ההפרה ומידת האשם שיש לייחס ל- HP והמשווקות המורשות בגין ביצועה. לבסוף דחה בית המשפט קמא את הטענה לפיה לא עומדת למשיב עילת תביעה אישית. לעניין זה נקבע כי ישנה אפשרות סבירה שייקבע כי נגרמה למשיב אי נוחות כתוצאה מהפרת חובת הסימון על ידי HP והמשווקות המורשות ואין בעובדה שהפריזו בתיאורים בנוגע לנזק הבלתי ממוני שנגרם לו כדי להצדיק את דחיית הבקשה לאישור בשל חוסר תום לב.

מטעמים אלו כולם התיר בית המשפט קמא למשיב לנהל נגד HP והמשווקות המורשות תובענה ייצוגית בשם "כל אדם אשר רכש מחסנית דיו HP בישראל בשבע השנים שקדמו להגשת התובענה ועד ליום אישור התובענה כייצוגית, למעט רכישות של מחסניות דיו HP אשר יובאו לארץ לאחר יום תיקון הסימון (דהיינו לאחר ה- 30.9.2015)".

טענות הצדדים בבקשות רשות הערעור

4. לטענת HP המשיב לא ביקש לתבוע פיצויים בגין חוסר נוחות או השבה של טובת הנאה שצמחה לה כתוצאה מחיסכון בעלויות הסימון ועל כן, לא היה בית המשפט קמא רשאי להתיר לו לתבוע ממנה סעדים אלה. HP סבורה כי בעשותו כן הפך עצמו בית המשפט קמא למעין "תובע על" וביצע מיוזמתו מקצה שיפורים בבקשת האישור. HP מדגישה בהקשר זה כי בית המשפט קמא לא היה מוסמך לנהוג כך אף לא מתוקף הסמכות הנתונה לו לאשר תובענה ייצוגית בשינויים, שכן סמכות זו נועדה להתגבר על קשיים דיוניים ולא לערוך מקצה שיפורים מהותי בבקשת האישור. עוד טוענת HP כי יסודותיה של עילת עשיית עושר ולא במשפט לא הוכחו די הצורך, וגם בהנחה שהתעשרה כתוצאה מהפרת חובת הסימון בעברית, התעשרות זו לא הייתה על חשבון ציבור הצרכנים. כמו כן טוענת HP כי קביעתו של בית המשפט קמא לפיה יש לגזור את גובה הפיצוי מתוך היקפה וחומרתה של הפרת חובת הסימון ומתוך מידת

האשם שיש לייחס לה בגין אי ביצועה, סוטה מעקרונות יסוד בדיני הנזיקין לפיהם אין פיצוי ללא הוכחת נזק והיא עומדת בסתירה [לסעיף 20\(ה\) לחוק תובענות ייצוגיות](#), התשס"ו-2006 (להלן: חוק תובענות ייצוגיות) הקובע כי בית המשפט לא יפסוק בתובענה ייצוגית פיצויים לדוגמה. HP מוסיפה וטוענת כי שגה בית המשפט קמא בדחותו את טענתה כי הפגיעה בקבוצה המיוצגת במקרה דנן היא בבחינת "זוטי דברים". לשיטתה, קביעה זו אינה מתיישבת עם ההלכה הפסוקה ועם המגמה לצמצם את היקף התביעות המוגשות בגין הפרה טכנית של הוראות הדין. לבסוף טוענת HP כי המשיב נעדר עילת תביעה אישית וחסר תום לב ועל כן שגה בית המשפט קמא משהתיר לו לשמש כתובע מייצג בהליכים דנן.

5. דאטה פול וטכנו רצף מצטרפות לטענותיה של HP ומוסיפות כי שגה בית המשפט קמא משקבע כי הן עונות להגדרה של "עוסק" [בחוק הגנת הצרכן](#) והתיר למשיב לנהל תובענה ייצוגית בשם צרכנים שלא התקשרו עמן בעסקה. כמו כן נטען כי הגדרת הקבוצה שקבע בית המשפט קמא רחבה מידי וכוללת לקוחות שאינם עונים להגדרה של "צרכנים" [בחוק הגנת הצרכן](#). בנוסף על כך טוענות דאטה פול וטכנו רצף כי נוכח השוני הרב בין חברי הקבוצה, תובענה ייצוגית אינה הדרך היעילה וההוגנת ביותר להכרעה במחלוקות בין הצדדים. דאטה פול וטכנו רצף טוענות עוד כי אם היו עומדות בחובות הסימון המוטלות עליהן הן היו "מגלגלות" את כלל העלויות הכרוכות בכך אל כתפי הצרכנים ולפיכך שגה בית המשפט קמא משקבע כי הן התעשרו שלא כדין כתוצאה מהפרתן של חובות אלו. דאטה פול וטכנו רצף מוסיפות וטוענות כי בית המשפט קמא התעלם מכך שהמשיב לא פנה אליהן לפני שהגיש את בקשת האישור ושגה משדחה את הסכם הפשרה שגובש על ידי הצדדים. דאטה פול אף טוענת כי היא הציגה ראיות לכך שמחסניות הדיו שרכש המשיב לא שווקו על ידה ולפיכך לא היה מקום לקבוע כי למשיב יש עילת תביעה אישית נגדה.

קומפיוסנטר תומכת בקבלת בקשות רשות הערעור מן הטעמים שהעלו HP, דאטה פול וטכנו רצף.

6. המשיב מצידו סומך את ידיו על החלטתו של בית המשפט קמא. לטענתו, החלטתו של בית המשפט קמא אינה סוטה מן האמור בבקשת האישור וגם אם יש שוני מסוים בין הסעדים והעילות שפורטו בבקשה ובין הסעדים והעילות שאושרו בהחלטה אין מדובר בשוני מהותי. מכל מקום, כך טוען המשיב, לבית המשפט נתונה סמכות

רחבה לאשר תובענה ייצוגית בשינויים והעובדה שעשה כן אינה מהווה עילה להתערב בהחלטתו. כמו כן טוען המשיב כי אין ממש בטענה לפיה בית המשפט קמא אישר לו לתבוע פיצויים עונשיים ללא הוכחת נזק ולטעמו כל שעשה בית המשפט הוא לקבוע אמות מידה לכימות הנזק שהוכח. בנוסף על כך טוען המשיב כי ברור שסימון המחסניות בהתאם להוראות הדין היה מצריך השקעה של משאבים ולפיכך בדין נקבע ש- HP והמשווקות המורשות התעשרו שלא כדין כתוצאה מהפרתה של חובה זו. כמו כן, סבור המשיב כי די בכך שרכש מחסניות מתוצרת HP על מנת להקים לו עילת תביעה אישית.

ד"ן

7. לאחר שעיינתי בטענות הצדדים הגעתי למסקנה כי דין בקשות רשות הערעור שהגישו HP וטכנו רצף (רע"א 5199/17 ורע"א 5195/17) להידחות ואילו בקשת רשות הערעור שהגישה דאטה פול (רע"א 5192/17) דינה להתקבל בחלקה, כפי שיפורט להלן.

לטענת HP והמשווקות המורשות, המשיב לא ביקש לתבוע פיצויים בגין אי הנוחות שנגרמה כתוצאה מהפרתה של חובת הסימון ואף לא השבה של טובת ההנאה שצמחה כתוצאה מהפרתה של חובה זו, ולפיכך לא היה מקום להתיר לו לעשות כן. דין טענה זו להידחות. בבקשת האישור טען המשיב מפורשות כי לקבוצה נגרם נזק ממוני ובלתי ממוני (ראו, למשל, סעיף 32(ג) לבקשת האישור שצורפה כנספח ב' לתשובת המשיב לבקשות רשות הערעור). כמו כן, עתר המשיב מפורשות לאפשר לו לתבוע את HP והמשווקות המורשות בעילה של עשיית עושר ולא במשפט משום שחסכו בהוצאות הסימון בעברית "על חשבון בטיחותו ונוחותו של הצרכן הישראלי" (שם, בסעיף 140). אמנם, המשיב מיקד את עיקר טענותיו בנזק בלתי ממוני מסוג פגיעה באוטונומיה, ואילו לגבי הנזק שנגרם לקבוצה המיוצגת והתבטא בחוסר נוחות, טען בשפה רפה בלבד ולא עתר מפורשות לסעד של השבה. ואולם, אין לומר כי בקשת האישור נעדרת את התשתית העובדתית והמשפטית הנדרשת על מנת לאפשר לו לתבוע סעדים אלו. לכן אין עילה להתערב בהחלטתו של בית המשפט קמא בהקשר זה. כפי שכבר נפסק בעבר, לבית המשפט נתונה סמכות רחבה לאשר תובענה ייצוגית בשינויים ולבצע את ההתאמות הנדרשות על מנת "שלא להציב מכשולים דיוניים או אחרים בפני התובע הייצוגי הפוטנציאלי במקרים בהם, על פני הדברים, מהווה התובענה הייצוגית את הדרך

היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקות שבין הצדדים" (ראו: [ע"א 2718/09](#) "גדיש" קרנות גמולים בע"מ נ' אלסינט בע"מ, [פורסם בנבו], פסקה 20 (28.5.2012); [רע"א 2453/13](#) עמר נ' עיריית חדרה, [פורסם בנבו], פסקה 15 (14.04.2015); [וסעיף 13 לחוק תובענות ייצוגיות](#)). אכן, ככלל, ייטה בית המשפט שלא להעלות מיוזמתו טענות שלא הועלו על ידי הצדדים. ואולם, בנסיבות המקרה דנן נראה כי ההתאמות שביצע בית המשפט קמא אינן סוטות באופן מהותי מהאמור בבקשת האישור ואין בהן כדי לפגוע בזכויות הדיוניות של HP והמשווקות המורשות.

8. הטענה כי בית המשפט קמא התיר בקביעותו לתבוע פיצויים עונשיים ללא הוכחת נזק, אף היא דינה להידחות. בית המשפט קמא קבע מפורשות כי הפיצויים שיוכל המשיב לתבוע מ-HP והמשווקות המורשות יהיו בגין נזק בלתי ממוני שנגרם לכאורה לקבוצה המיוצגת ובשום מקום לא התיר לו לתבוע פיצויים עונשיים ללא הוכחת נזק. העובדה שבית המשפט קבע כי ניתן לחשב את היקף הפיצוי בהתבסס על שיקולים כגון חומרתה והיקפה של הפרת חובת הסימון הנטענת, אין בה כדי לשנות ממסקנה זו. הלכה היא כי "ניתן לקבוע את הנזק בתובענות ייצוגיות בדרכים שונות המיושמות בקשת רחבה של מצבים" וכי "במקרים בהם לא ניתן לחשב את הנזק (אף שאין חולק כי נגרם), קיימת אפשרות לקבוע את סכום הפיצוי גם על דרך האומדנה" ([ע"א 345/03 רייכרט נ' יורשי המנוח משה שמש ז"ל, פ"ד סב \(2\) 437, 512 \(2007\)](#)). עוד נפסק כי [סעיף 20 לחוק תובענות ייצוגיות](#) מקנה לבית המשפט שיקול דעת רחב בבואו לפסוק סעד לטובת הקבוצה המיוצגת ומאפשר לו לקבוע את שוויו והיקפו של הסעד על יסוד מגוון רחב של שיקולים ונתונים (ראו: [ע"א 10085/08](#) תנובה – מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ נ' עזבון המנוח תופיק ראבי ז"ל, [פורסם בנבו], בפסקאות 45-58 (4.12.2011) (להלן: עניין תנובה)). בנוסף על כך, במקרה דנן עניין לנו בנזק לא ממוני אשר המשפט רשאי לקבוע את שיעורו על דרך האומדנה ועל יסוד שורה של שיקולים וביניהם "ניסיון החיים, מבחנים של שכל ישר ומדיניות שיפוטית ראויה" (ראו: שם, בפסקה 53; [ע"א 2781/93 דעקה נ' בית החולים "כרמל" חיפה, פ"ד נג \(4\) 526, 583 \(1999\)](#)); וכן אליעזר ריבלין "פיצויים בגין נזק לא מוחשי ובגין נזק לא ממוני – מגמות הרחבה" ספר שמגר כרך ג' 21, 51-62 (2003). לפיכך, אין עילה להתערב בקריטריונים שקבע בית המשפט קמא לצורך כימות הנזק.

9. כמו כן יש לדחות את טענתן של המבקשות כי לא היה מקום לאפשר למשיב לנהל נגדן תובענה ייצוגית בעילה של עשיית עושר ולא במשפט. כידוע, [חוק עשיית](#)

עושר ולא במשפט, התשל"ט-1979 "אינו קובע רשימה של מצבים, שבהם מוכרת התעשרות" (ראו: ד"נ 20/82 אדרס חמרי בנין בע"מ נ' הרלו אנד גונ'ס ג.מ.ב.ה., פ"ד מב(1) 221, 273 (1988), וראו עוד שם, בעמ' 240) "[ו]באופן עקרוני, אין לחלוק על כך כי גם חיסכון בהוצאות הוא בבחינת טובת הנאה במובן חוק עשיית עושר ולא במשפט" (ראו: ע"א 3505/96 שרעבי נ' קפרא, פ"ד נב(2) 419, 425 (1998); עוד ראו: ע"א 1167/01 עיריית ראשון-לציון נ' בנק הפועלים בע"מ, פ"ד ס(3) 553, 575 (2005); ע"א 6574/99 משרד השיכון נ' מפרק חברת ביתרומעץ, פ"ד נח(3) 313, 320-321 (2004); עופר גרוסקופף "התעשרות מנטילת רכוש הזולת" ספר דניאל – עיונים בהגותו של פרופסור דניאל פרידמן 761, 788-789 (התשס"ח); דניאל פרידמן ואלרן שפירא בר-אור דיני עשיית עושר ולא במשפט 557-561 (מהדורה שלישית, 2015) (להלן: דיני עשיית עושר)). מעדויות המצהירים מטעם המשווקות המורשות עולה לכאורה כי HP והמשווקות המורשות חסכו בהוצאות הכרוכות בסימון המחסניות בעברית כנדרש בחוק (ראו: עמ' 41-43 לפרוטוקול הדיון מיום 6.9.2016 בבית המשפט קמא). די בכך כדי לבסס אפשרות סבירה שייקבע כי הן התעשרו שלא כדין וכי עליהן להשיב את טובת ההנאה שצמחה להן כתוצאה מהפרת חובת הסימון לציבור הצרכנים.

10. הטענה לפיה הנזק אשר נטען כי נגרם לקבוצה המיוצגת כתוצאה מהפרת חובת הסימון בעברית הוא בבחינת "זוטי דברים", אף היא דינה להידחות. כידוע, "הכלל בדבר 'זוטי דברים' אינו חל כפשוטו על יסוד הנזק בתובענה ייצוגית משום ש"מאפיין מרכזי שלה הוא הצטברות של נזקים קטנים אשר בנפרד לא היו מניעים הליך משפטי" ... [על כן] לא ניתן לתחום מראש את גבולותיו של מושג זה ... בהליך של תובענה ייצוגית התשובה לשאלה אימתי מדובר בפגיעה מזערית שאינה מצדיקה פיצוי, תלויה בנסיבותיו של המקרה והיא עשויה להשתנות בהתחשב במכלול הנסיבות האופפות אותו" (עניין תנובה, בפסקה 32; עוד ראו: ע"א 10262/05 אביב שירותים משפטיים בע"מ נ' בנק הפועלים בע"מ, [פורסם בנבו] בפסקה 10 (11.12.2008); ד"א 5712/01 ברזני נ' בזק, חברה ישראלית לתקשורת בע"מ, נז(6) 385, 447 (2003); ת"צ (מרכז) 36086-07-11 חרסט נ' ידיעות אינטרנט [פורסם בנבו] בפסקאות 39-48 (19.9.2012); ע"א 1338/97 תנובה נ' ראבי, פ"ד נז(4) 673, 685 (2003)). כפי שציין בית המשפט קמא, במקרה דנן עניין לנו לכאורה בהפרה גורפת ורחבת היקף של חובת הסימון בעברית הקבועה בדין אשר ישנה אפשרות סבירה כי פגיעה בקבוצה גדולה של צרכנים. בנסיבות אלו, אין לומר כי עניין לנו ב"זוטי דברים".

11. לבסוף יש לדחות את הטענה לפיה חברי הקבוצה אינם רשאים לתבוע את HP והמשווקות המורשות בעילות לפי [חוק הגנת הצרכן](#) משום שלא התקשרו עמם בעסקה. [סעיף 31\(א\)](#) [לחוק הגנת הצרכן](#) קובע כי "דין מעשה או מחדל בניגוד לפרקים ב', ג', ד' או ד'1 כדין עוולה לפי [פקודת הנוזיקין](#) [נוסח חדש]" ואילו [סעיף 31\(א\)](#) לחוק הגנת הצרכן קובע כי "הזכות לסעדים בשל עוולה כאמור נתונה לצרכן שנפגע מהעוולה, וכן לעוסק שנפגע, במהלך עסקו, מהטעיה כאמור בסעיף 2". עינינו הרואות כי [סעיף 31\(א\)](#) הנ"ל מקנה לכאורה לצרכן שנפגע מהפרת הוראות [חוק הגנת הצרכן](#) זכות לתבוע את העוסק המפר ואינו מגביל זכות זו רק לצרכנים שהתקשרו עם אותו עוסק בעסקה (ראו בהקשר זה: אורנה [דויטש מעמד הצרכן במשפט](#) 415-417 (2002); ראו עוד: [ע"א 1977/97 ברזני נ' בוק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ, פ"ד נה\(4\) 584, 619-620 \(2001\)](#); [ת"צ \(מר'\) 16584-10-11](#) פלג נ' פריגו ישראל פרמצבטיקה בע"מ, [פורסם בבנו] פסקה 95-103 (17.5.2015). פרשנות זו מתיישבת היטב עם תכליתו של [חוק הגנת הצרכן](#) שמטרתו להגן על הצרכן בחוזים שבין צדדים לא שווים ולהטיל על "הצד החזק – הספק – חובת הוגנות מוגברת כלפי הצד החלש – הצרכן, כיוון שעל פי טבע הדברים סומכים הצרכנים על ספקים – שלהם המומחיות והניסיון בתחום עיסוקם" (ראו: [רע"א 8733/96 לנגברט נ' מדינת ישראל, פ"ד נה\(1\) 168, 175 \(1999\)](#); עוד ראו: [דנ"א 5783/14](#) צמח נ' אל על נתיבי אויר לישראל בע"מ, [פורסם בבנו] פסקה 35 (12.9.2017)). פרשנות זו אף מתיישבת לכאורה עם הוראת [פרט 1](#) לתוספת השנייה [לחוק תובענות ייצוגיות](#) המתיר לנהל תובענות ייצוגיות בעניינים שבין עוסק ללקוח וזאת "בין אם התקשרו בעסקה ובין אם לאו". מטעמים אלו אין להתערב בהחלטתו של בית המשפט קמא להתיר למשיב לנהל נגד HP והמשווקות המורשות תובענה ייצוגית בעילות לפי [חוק הגנת הצרכן](#).

12. נותר אפוא להתייחס לטענתה של דאטה פול לפיה לא עומדת למשיב עילת תביעה אישית נגדה. דאטה פול טוענת בהקשר זה כי בתקופה הרלבנטית לבקשת האישור היא לא מכרה מוצרים כלשהם לעוסקים שמהם רכש המשיב את המחסניות שעליהן מבוססת תביעתו האישית. אם יש בטענה זו ממש הרי שמתעורר ספק בשאלה האם עומדת למשיב עילת תביעה אישית נגד דאטה פול. סוגיה זו לא זכתה להתייחסות בהחלטה המאשרת ולפיכך יש לקבל בחלקה את בקשת רשות הערעור שהגישה דאטה פול ולאפשר לה לערער בסוגיה זו ובסוגיה זו בלבד על ההחלטה המאשרת. כמו כן יש לקבל את הערעור במובן זה שהתיק יוחזר לבית המשפט קמא על מנת שיכריע בשאלה האם עומדת למשיב עילת תביעה אישית נגד דאטה פול.

לא ראיתי מקום להידרש ליתר הטענות שהועלו בבקשות רשות הערעור שכן הן אינן מעוררות, על פני הדברים, עילה למתן רשות ערעור.

13. מטעמים אלו כולם נדחות בקשות רשות הערעור שהגישו HP וטכנו רצף (רע"א 5199/17 ורע"א 5195/17) ואילו בקשת רשות הערעור שהגישה דאטה פול (רע"א 5192/17) מתקבלת בחלקה כמפורט בפסקה 12 לעיל.

נוכח האמור ישלמו HP וטכנו רצף למשיב הוצאות משפט ושכר טרחת עורך דין בסך 25,000 ש"ח ואילו דאטה פול תשלם למשיב הוצאות משפט ושכר טרחת עורך דין בסך 10,000 ש"ח.

ניתן היום, ז' בטבת התשע"ח (25.12.2017).

ה נ ש י א ה

העותק כפוף לשינויי עריכה וניסוח. 17051190_V03.doc גק
מרכז מידע, טל' 077-2703333 ; אתר אינטרנט, www.court.gov.il
ה א' חיות 54678313-5119/17
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)